Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 om EF-design og om ophævelse af Kommissionens forordning (EF) nr. 2246/2002

(COM(2022) 666 final — 2022/0391(COD))

og om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om retlig beskyttelse af mønstre (omarbejdning)

(COM(2022) 667 final — 2022/0392(COD))

(2023/C 184/07)

Ordfører: **Ferre WYCKMANS**

Anmodning om udtalelse	a) Rådet, 21.12.2022
	b) Europa-Parlamentet, 12.12.2022
	Rådet, 21.12.2022
Retsgrundlag	a) Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
	b) Artikel 114 og 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug
Vedtaget på plenarforsamlingen	22.3.2023
Plenarforsamling nr.	577
Resultat af afstemningen	
(for/imod/hverken for eller imod)	148/0/3

1. **Konklusioner og anbefalinger**

1.1. Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) mener, at et effektivt designbeskyttelsessystem er til gavn for forbrugerne og den brede offentlighed i det omfang, at det fremmer en fair konkurrence og god handelspraksis. Det bidrager også til den økonomiske udvikling ved at stimulere kreativitet inden for industri, produkter, kommercielle aktiviteter og eksport.

1.2. I de fleste medlemsstater skal designet eller mønstret registreres hos et nationalt kontor for industriel ejendomsret for at være retligt beskyttet. I henhold til den pågældende nationale lovgivning og typen af design og mønster kan sidstnævnte også være ophavsretligt beskyttet som et ikkeregistreret design eller som et kunstværk. I nogle medlemsstater kan beskyttelsen som industrielt design og ophavsretlig beskyttelse kombineres, i andre lande udelukker de gensidigt hinanden. Et design kan under visse omstændigheder også beskyttes i henhold til lovgivningen om illoyal konkurrence, men betingelserne for beskyttelse og omfanget af eksisterende rettigheder og retsmidler kan variere betragteligt.

1.3. EØSU mener, at det er afgørende at tilpasse de retlige rammer for design til den digitale tidsalder for at fremme EU's genopretning og modstandsdygtighed samt øge innovationen og konkurrenceevnen. Udvalget er enig i den nye definition af design i forslaget til direktiv. Denne definition bliver endnu mere relevant i lyset af den teknologiske udvikling, når man udvider begrebet produkt til at omfatte teknologiske design, der ikke indgår i fysiske genstande.

1.4. EØSU bifalder også, at beskyttelsen begrænses til de elementer af udseendet, som er synlige i ansøgningen om registrering, da det øger retssikkerheden i forbindelse med beskyttelsen.

1.5. EØSU glæder sig over, at forslaget til forordning følger den løsning, som Den Europæiske Unions Domstol gav udtryk for i sin »Acacia-dom« af 20. december 2017 ([1]), hvori den præciserede fortolkningen af begrebet »reparationsbestemmelse«, især fordi den forbedrer forbrugerbeskyttelsen.

([1]) Forenede sager C-397/16 og C-435/16.

1.6. Til gengæld mener EØSU ikke, at sammenlægningen af bekendtgørelsesgebyret med registreringsgebyret vil reducere det samlede beløb af de gebyrer, der skal betales, da omkostningerne til de foreslåede fornyelser stiger drastisk. Denne foranstaltning er derfor ikke så gunstig for SMV'er og uafhængige skabere som hævdet. EØSU efterlyser derfor lavere beløb for SMV'er og individuelle designere, eventuelt udregnet på grundlag af deres omsætning.

1.7. EØSU mener, at den forenkling, der følger af afskaffelsen af kravet om »klasseenhed«, er nødvendig, men utilstrækkelig, da der stadig er behov for at forbedre sammensætningen af de designregistreringssystemer, som de nationale kontorer for industriel ejendomsret og Den Europæiske Unions Kontor for Intellektuel Ejendomsret (EUIPO, herefter »Kontoret«) har liggende på deres websteder. For at imødegå denne udfordring kunne kontorerne henvende sig til patentagenter og dermed gøre det lettere for SMV'er og uafhængige designere at beskytte deres design eller mønster.

1.8. EØSU finder det ikke hensigtsmæssigt at anvende artikel 290 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) til at fastsætte regler for tvister og klager over Kontorets afgørelser, da en delegeret retsakt kun har til formål at supplere basisretsakten og kun skal vedrøre ikkevæsentlige bestemmelser. De bestemmelser, som ifølge forslaget til forordning skal vedtages ved en delegeret retsakt, vedrører imidlertid de rettigheder, der er fastsat i afsnit VI i chartret om grundlæggende rettigheder, når det gælder retfærdighed, herunder navnlig artikel 47 om adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol. De kan derfor ikke anses for at være ikkevæsentlige bestemmelser.

1.9. EØSU anbefaler, at sådanne bestemmelser defineres i selve forordningen.

2. **Baggrund**

2.1. I gældende ret harmoniserer Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71/EF ([2]) (herefter »direktivet«) delvis de nationale lovgivninger om retlig beskyttelse af mønstre, og Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 ([3]) (herefter »forordningen«) indfører en selvstændig ordning for beskyttelse af ensartede rettigheder i hele Den Europæiske Union for registrerede EF-design og ikkeregistrerede EF-design, forudsat at disse opfylder betingelserne for beskyttelse, nemlig at de skal være nye og have individuel karakter. I mangel af registrering kan indehaveren have svært ved at bevise, at der foreligger en rettighed til designet. Desuden er beskyttelsestiden begrænset til tre år, og omfanget af de tildelte rettigheder er mindre.

2.2. Forordningen blev ændret i 2006 for at gennemføre EU's tiltrædelse af det internationale Haag-registreringssystem, hvis formål var at indføre en fælles, enkel, billig og centraliseret mønsterregistreringsprocedure i Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO).

2.3. Forordningen udelukker reservedele fra beskyttelsen af EF-design, fordi der ikke kunne opnås enighed herom under udarbejdelsen af direktivet. I mangel af støtte fra Rådet trak Kommissionen sit forslag om revision af direktivet tilbage i 2014.

2.4. Dette forslag er en opfølgning på denne fiasko og er resultatet af Kommissionens meddelelse af 25. november 2020 med titlen »Optimering af EU's innovative potentiale — En handlingsplan for intellektuel ejendomsret til støtte for EU's genopretning og modstandsdygtighed«, der blev offentliggjort som opfølgning på varemærkereformen. Dens ambition er at være bedre egnet til den digitale tidsalder, mere tilgængelig og effektiv for uafhængige skabere, SMV'er, industrier, billigere og mindre kompliceret samt at øge retssikkerheden i beskyttelsessystemet.

3. **Generelle bemærkninger**

3.1. Et industrielt design består af en genstands dekorative udseende. Det kan være tredimensionalt eller todimensionalt. Et vellykket design skaber harmoni mellem funktion og form. Uanset om der er tale om borde eller telefoner, gør designet genstanden attraktiv eller bevirker, at man foretrækker den frem for en anden.

3.2. Industrielt design omfatter forskellige industri- og håndværksprodukter såsom tekniske og medicinske instrumenter, ure, smykker, luksusvarer, husholdningsartikler, elektriske apparater, køretøjer, arkitektoniske strukturer, tekstilprodukter, fritidsprodukter osv.

3.3. Ved at gøre genstanden attraktiv og tiltrækkende øger det industrielle design produktets markedsværdi. Beskyttelse af et design bidrager derfor til at sikre et investeringsafkast.

([2]) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/71EF af 13. oktober 1998 om retlig beskyttelse af mønstre (EFT L 289 af 28.10.1998, s. 28).

([3]) Rådets forordning (EF) nr. 6/2002 af 12. december 2001 om EF-design (EFT L 3 af 5.1.2002, s. 1).

3.3.1. EØSU mener, at et effektivt designbeskyttelsessystem således er til gavn for forbrugerne og den brede offentlighed i det omfang, at det fremmer en fair konkurrence og god handelspraksis.

3.3.2. Det fremmer også den økonomiske udvikling ved at stimulere kreativiteten inden for industrien og den industrielle produktion og fremmer ligeledes udviklingen af den kommercielle aktivitet og eksporten.

3.4. I de fleste medlemsstater skal designet eller mønstret registreres hos et nationalt kontor for industriel ejendomsret for at være retligt beskyttet. I henhold til den pågældende nationale lovgivning og afhængigt af typen af design kan sidstnævnte også beskyttes ophavsretligt som et ikkeregistreret design eller som et kunstværk.

3.5. I visse medlemsstater kan beskyttelse som industrielt design og beskyttelse i henhold til ophavsretslovgivningen kombineres, mens de i andre udelukker hinanden. Et design kan også beskyttes i henhold til lovgivningen om illoyal konkurrence, men betingelserne for beskyttelse og omfanget af eksisterende rettigheder og retsmidler kan variere.

3.6. I lyset af EU's mål om at styrke genopretningen og modstandsdygtigheden samt øge innovationen og konkurrenceevnen mener EØSU, at det er vigtigt at tilpasse de retlige rammer for design til den digitale tidsalder. Udvalget bifalder den foreslåede nye definition, da den er relevant i lyset af de teknologiske fremskridt, samtidig med at den udvider begrebet produkt til at omfatte teknologiske design, der ikke indgår i fysiske genstande.

3.7. EØSU bifalder også den øgede retssikkerhed forbundet med at begrænse beskyttelsen til de elementer af udseendet, som er synlige i ansøgningen om registrering.

3.8. Udvalget bakker også op om at tilpasse omfanget af de rettigheder, der følger af registreringen af et design, således at de omfatter problemerne forbundet med udrulningen af 3D-printteknologier, og bifalder også tilføjelsen af designindehavernes ret til med henblik på at bekæmpe forfalskning og i lighed med varemærkelovgivningen at forhindre forfalskede produkter i at passere gennem Unionens område eller blive underlagt en toldprocedure uden at blive bragt i fri omsætning i Unionen.

4. **Særlige bemærkninger**

4.1. ***Reparationsbestemmelse og forbrugerbeskyttelse***

4.1.1. Der er blevet skrevet meget om den designretlige beskyttelse af »dele« (»komponenter af et sammensat produkt«). Denne beskyttelse er opnået ved forordningen og ledsages af en undtagelse, den såkaldte »reparationsbestemmelse«, med henblik på at begrænse producenters eller udstyrsleverandørers (navnlig bilproducenters) monopol på markedet for reservedele (artikel 110). Denne »reparationsklausul« bestemmer, at indehaveren af et design vedrørende en reservedel ikke må udøve et monopol eller forhindre tredjemand i at markedsføre reservedele til at reparere et produkt og genetablere dets oprindelige udseende.

4.1.2. I praksis kontrollerer producenten af et sammensat færdigt produkt (bil, ur, mobiltelefon osv.) ofte hele produktionskæden. Producenten vil derfor kunne opnå en dobbelt fortjeneste, først på markedet for salg af det færdige produkt, men også på markedet for salg af reservedele.

4.1.3. Inden for adfærdsøkonomien er det imidlertid blevet påvist, at de fleste forbrugere træffer deres valg på grundlag af salgsprisen på primærproduktet uden at tage hensyn til salgsprisen på de sekundære tjenester. De bliver derfor fanget af deres oprindelige investering og tvinges til at betale en pris, som de ikke nødvendigvis ville have accepteret under andre omstændigheder.

4.1.4. EØSU bemærker, at denne situation derfor kan give anledning til problemer med hensyn til konkurrenceretten, fordi den oprindelige producent/samlevirksomhed, som er indehaver af mønsterrettigheder, har en betydelig konkurrencemæssig fordel, som i sidste ende kan skade forbrugeren:

— i forhold til virksomhedens kunder, idet det gør det muligt at tage høje priser eller praktisere kombinationssalg

— i forhold til reparatører, idet virksomheden kan have til hensigt at monopolisere markedet eller diktere egne markedsvilkår over for de reparatører, som de indvilger i at levere til

— i forhold til virksomhedens leverandører, for så vidt som virksomheden kan forbyde dem at levere til uafhængige reparatører eller forbyde uafhængige leverandører at kopiere virksomhedens reservedele med henblik på at forsyne reparationsmarkedet.

4.1.5. For at undgå monopolisering af sekundære markeder har EU-lovgiveren besluttet at begrænse de rettigheder, der kan opnås, når det gælder reservedele.

— Den første begrænsning betegnes undertiden »*must match*«-undtagelsen — (artikel 8, stk. 2). Den ydre fremtoning af et produkt, som er nødvendigt for sammenkoblingen med et andet produkt, kan ikke beskyttes.

— Den anden begrænsning vedrører beskyttelsen af dele, der ikke er synlige.

4.1.6. En del, der ikke er synlig under normal brug af produktet, kan ikke beskyttes ved at registrere et design (artikel 4, stk. 2).

Det drejer sig bl.a. om:

— de mekaniske dele af et ur

— den indvendige del af motoren i de fleste husholdningsapparater

— motoren i en bil (anses for ikke at være synlig under normal brug af køretøjet, selv om motoren nemt kan ses, hvis man løfter motorhjelmen).

4.1.7. De reservedele, der kan beskyttes, er derfor de reservedele, der ikke omfatter nogen sammenkoblingsmekanisme, og som er synlige. I henhold til forordningen er det derfor muligt at beskytte et stort antal reservedele. F.eks. vil det for en bil dreje sig om:

— lygter

— skærme

— motorhjelm og døre (men ikke hængsler)

— rattet.

4.1.8. Det produkt, der ikke er beskyttet ved registreringen af et design, kan derfor reproduceres af enhver konkurrerende reservedelsproducent og komme ud på reparationsmarkedet.

4.1.9. Anvendelsen af disse bestemmelser har imidlertid givet anledning til spørgsmål. EØSU glæder sig derfor over, at forslaget til forordning tager højde for den løsning, som EU-Domstolen foreslår i Acacia-dommen af 20. december 2017, hvori denne præciserede fortolkningen af begrebet »reparationsbestemmelse«.

4.1.10. EØSU påpeger, at Cour d'appel de Paris (appeldomstolen i Paris) anvendte denne løsning i praksis i sin dom af 11. september 2018 i sag nr. 2017/01589 for så vidt angår fælge, der markedsføres på en onlinesalgsportal. Sælgeren kunne ikke med rette gøre »reparationsbestemmelsen« gældende, idet disse fælge blev tilbudt »med henblik på give køretøjer et æstetisk personligt præg« samt »tuning«. Det blev således fastslået, at de omtvistede fælge var krænkende, og sælgeren blev sanktioneret for at krænke designet.

4.1.11. Visse medlemsstater har liberaliseret markedet for reservedele. Den franske lov om klima og modstandsdygtighed nr. 2021-1104 af 22. august 2021 åbner markedet for salg af visse bildele fra den 1. januar 2023.

4.1.12. Formålet med foranstaltningen er at få priserne på dette marked til at falde. Mellem 2019 og 2020 steg disse med gennemsnitligt 8 %, navnlig på grund af de forskellige deles tekniske kompleksitet såsom motorer til elektriske sidespejle, sensorer monteret i forruder osv. De mest liberale stater i denne sektor har ikke nogen højtudviklet industri i modsætning til Tyskland, der er et land med stærke bilfabrikanter, men hvor markedet allerede er mere åbent.

I Frankrig vil fabrikanter af udstyr fra den 1. januar 2023, kunne markedsføre rudedele, uanset om de er en del af det nye køretøj, eller de sælges separat. Udstyrsleverandører, som har leveret andre synlige dele til førstegangsmonteringen (optiske dele, sidespejle osv.), vil derfor kunne udbyde delene på lige fod med bilfabrikanterne.

4.2. ***Gebyrer for designbeskyttelse***

4.2.1. Ifølge EUIPO's system til indgivelse af ansøgninger online er det aktuelle gebyr på 350 EUR. EØSU minder om, at et registreret EF-design er gyldigt i en indledende periode på fem år fra ansøgningsdatoen og kan fornys hvert femte år i en periode på højst 25 år.

4.2.2. Oven i ansøgningsgebyret kommer tre typer andre gebyrer:

— registreringsgebyret på 230 EUR plus et yderligere registreringsgebyr på 115 EUR for 2 til 10 yderligere registreringer og yderligere 50 EUR for mere end 10 registreringer

— bekendtgørelsesgebyret på 120 EUR, som kan forhøjes med 60 EUR for 2 til 10 yderligere bekendtgørelser og med 30 EUR for mere end 10

— udsættelsesgebyret på 40 EUR, som kan forhøjes med 20 EUR for 2 til 10 design eller mønstre og med 10 EUR for mere end 10.

4.2.3. Størrelsen på det samlede gebyr afhænger af to faktorer:

— det antal design, der er indgivet ansøgning om

— hvorvidt der anmodes om udsættelse af bekendtgørelsen af designet

4.2.4. Strukturen svarer til følgende model:

— et standardgebyr for et enkelt design eller det første design i en samlet ansøgning

— et nedsat gebyr pr. design fra og med det 2. til og med det 10. design

— et yderligere nedsat gebyr pr. design fra og med det 11. design.

4.2.5. Den foreslåede forordning fastslår, at omkostningerne til den første fornyelse (efter fem år) nedsættes til 70 EUR og at den anden fornyelse (efter 10 år) forhøjes til 140 EUR, den tredje fornyelse (efter 15 år) forhøjes til 280 EUR og den fjerde fornyelse (efter 20 år) forhøjes til 560 EUR. Gebyrerne for de to første fornyelser svarer til de aktuelle gebyrer, dvs. samlet set 210 EUR, hvorimod gebyrerne for de efterfølgende fornyelser stiger drastisk.

4.2.6. Dette forslag forekommer ikke at være så gunstigt for SMV'er og individuelle designere som hævdet. EØSU efterlyser derfor lavere beløb for SMV'er og individuelle designere, eventuelt udregnet på grundlag af deres omsætning.

4.2.7. Desuden mener EØSU ikke, at en ændring af gebyrstrukturen, der består af en sammenlægning af gebyrerne for bekendtgørelse og registrering, gør det muligt at nedbringe de samlede gebyromkostninger.

4.3. *Afskaffelse af kravet om »klasseenhed«*

4.3.1. Selv om en ansøgning kan omfatte flere design, skal alle design i henhold til kravet om »klasseenhed« være beregnet til at indgå i eller blive anvendt til produkter, der tilhører samme »klasse«. Disse klasser fremgår af en liste kaldet »Locarno-klassifikationen«.

4.3.2. Locarno-klassifikationen i henhold til Locarno-aftalens artikel 2, stk. 1, »er i sig selv kun af administrativ karakter« og omfatter:

— en liste over klasser og underklasser

— en alfabetisk fortegnelse over produkter, der udgør industrielle design, med angivelse af de klasser og underklasser, hvori de er placeret

— forklarende bemærkninger.

4.3.3. En afskaffelse af kravet om »klasseenhed« i forslaget til forordning vil gøre det muligt for virksomheder at indgive samlede ansøgninger, hvor de kan kombinere flere design i én samlet ansøgning uden at begrænse sig til produkter fra samme Locarno-klasse, og har til formål at tilskynde SMV'er og individuelle designere til at få deres design registreret med henblik på at beskytte dem.

4.3.4. EØSU mener, at den forenkling, der opnås ved at afskaffe kravet om »klasseenhed«, er nødvendig, men utilstrækkelig, da der stadig er behov for at gøre de designregistreringssystemer, som de nationale myndigheder for industriel ejendomsret samt EUIPO har liggende på deres websteder, mere brugervenlige.

4.3.5. Myndighederne kan indhente eksperthjælp fra patentrådgivere til at imødegå denne udfordring og dermed gøre det lettere for SMV'er og individuelle designere at beskytte deres design.

4.3.6. Disse patentrådgivere vil naturligvis fortsat ledsage rettighedshaverne i udøvelsen af deres mønsterrettigheder og repræsentere dem i retssager.

4.4. ***Delegation af beføjelser og vedtagelse af delegerede retsakter***

4.4.1. Ifølge forslaget til forordning vil bestemmelserne om tvister om designrettigheder blive vedtaget i delegerede retsakter.

Det drejer sig om:

— tilbagetrækning og ændring af et design (artikel 47a og 47b)

— ugyldighedserklæringer (artikel 53a)

— proceduren for at påklage Kontorets afgørelser (artikel 55a)

— den mundtlige forhandling ved Kontorets appelkamre (artikel 64a)

— bevisoptagelse (artikel 65a)

— meddelelse af afgørelser og indkaldelser til retsmøder (artikel 66a)

— proceduren for meddelelser til Kontoret (artikel 66d)

— beregningen og varigheden af frister (artikel 66f)

— genoptagelse af sagsbehandlingen ved Kontoret (artikel 67c)

— faglig repræsentation ved Kontoret i tilfælde af tvister (artikel 78a)

— betaling af gebyrer og afgifter (artikel 106aa).

4.4.2. EØSU finder det ikke hensigtsmæssigt at anvende artikel 290 i TEUF til at fastsætte reglerne for tvister og klager over Kontorets afgørelser, da en delegeret retsakt kun har til formål at supplere basisretsakten og kun skal vedrøre ikkevæsentlige bestemmelser. De pågældende bestemmelser vedrører imidlertid de rettigheder, der er fastsat i afsnit VI i chartret om grundlæggende rettigheder, når det gælder retfærdighed, herunder navnlig artikel 47 om adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol. De kan derfor ikke anses for at være ikkevæsentlige bestemmelser i basisretsakten.

Bruxelles, den 22. marts 2023.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg